

Analiza antyplagiatowa prac zaliczeniowych dotyczących praw pacjenta przygotowanych przez studentów kierunku Pielęgniarstwo

Anti-plagiarism analysis of exam projects concerning Patients' rights prepared by the students of Nursing

Mariusz Panczyk, Aleksander Zarzeka, Jarosława Belowska, Joanna Gotlib

Zakład Dydaktyki i Efektów Kształcenia
Wydział Nauki o Zdrowiu, Warszawski Uniwersytet Medyczny

AUTOR DO KORESPONDENCJI:

Mariusz Panczyk
Zakład Dydaktyki i Efektów Kształcenia,
Wydział Nauki o Zdrowiu, Warszawski Uniwersytet Medyczny,
ul. Żwirki i Wigury 61, 02-091 Warszawa
e-mail: mariusz.panczyk@wum.edu.pl

STRESZCZENIE

ANALIZA ANTYPLAGIATOWA PRAC ZALICZENIOWYCH DOTYCZĄCYCH PRAW PACJENTA PRZYGOTOWANYCH PRZEZ STUDENTÓW KIERUNKU PIELĘGNIARSTWO

Cel. Porównawcza analiza antyplagiatowa esejów przygotowanych w ramach zaliczenia tematu „Prawa pacjenta” przez studentów studiów stacjonarnych (grupa ST) i niestacjonarnych (grupa NST) II stopnia na kierunku Pielęgniarstwo w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym (WUM).

Materiał i metody. Ocenie antyplagiatowej poddano łącznie 178 pisemnych prac przygotowanych przez dwie grupy studentów: ST (n = 111) i NST (n = 67). Wykorzystano system antyplagiatowy Turnitin®, który pozwala na wygenerowanie trzech parametrów: ogólnego (OWP), internetowego (IWP) i krzyżowego (KWP) współczynnika podobieństwa. Do analizy porównawczej wykorzystano test jednorodności wariancji Levene'a oraz nieparametryczny test U Manna-Whitney'a.

Wyniki. Przy zakładanym progu dla OWP równym 20%, teksty podejrzane o plagiat stanowiły 52% wszystkich badanych prac zaliczeniowych, przy czym średnia wartość OWP dla ST i NST wyniosła odpowiednio 29,9 vs 35,9%. Stopień zróżnicowania wszystkich parametrów podobieństwa był podobny w obu grupach (test Levene'a $p > 0,05$). Ponadto, IWP był istotnie statystycznie wyższy w grupie NST w porównaniu z grupą ST (test U Manna-Whitney'a, $p < 0,04$). Natomiast, dla parametru KWP nie stwierdzono istotnych różnic między badanymi grupami studentów (test U Manna-Whitney'a, $p > 0,05$).

Wnioski. Stwierdzone wyższe wskaźniki nieuprawnionych zapożyczeń zaobserwowane w grupie NST oznaczają, że studenci wymagają edukacji z zakresu „Prawa autorskiego”. Ogólnie wysokie wartości parametrów podobieństwa w obu grupach, uzasadniają konieczność wprowadzenia bardziej rygorystycznej kontroli antyplagiatowej wszystkich tekstów przygotowywanych samodzielnie przez studentów.

Słowa kluczowe: plagiat, badania edukacji pielęgniarek, szkolnictwo pielęgniarskie wyższe

ABSTRACT

ANTI-PLAGIARISM ANALYSIS OF EXAM PROJECTS CONCERNING PATIENTS' RIGHTS PREPARED BY THE STUDENTS OF NURSING

Aim. A comparative analysis of essays, prepared as exam projects looking at the concept of "Patients' rights" written by the full-time students (ST group) and part-time students (NST group) of the Nursing Masters program at the Medical University of Warsaw (MUW). The aim was to detect any plagiarism.

Material and methods. The study has been conducted by looking at written works submitted by two groups of students (n = 178): 111 ST group (n = 111) and NST group (n = 67). In the study, the anti-plagiarism system called Turnitin® was used, which allowed to generate three parameters: the general one (OWP), internet one (IWP) and cross-parameter one (KWP) of the similarity factor. Both the Levene's test of variance homogeneity and U Mann-Whitney non-parametric test were used.

Results. The OWP level reached 20%, which means that a text could be suspected of having been plagiarised if the rate equalled 52% of all the studied exam projects (OWP average ≈ 32%). The OWP average for ST and NST was 29.9 vs. 35.9% respectively. Differentiation level of all similarity parameters was similar in both groups (Levene's test $P > 0.05$). Moreover, IWP level was statistically higher than in NST group, as opposed to ST group (U Mann-Whitney test, $P < 0.04$). Regarding the KWP parameter, there were no relevant differences between the two groups of students (U Mann-Whitney test, $P > 0.05$).

Conclusions. Identified indicators of unauthorised borrowings observed in NST group mean that students require education in the area of "Copyrights". Generally high values of similarity parameters in both groups justify the necessity of introducing a more rigorous anti-plagiarism control of all texts, independently prepared by students.

Key words: plagiarism, nursing education research, postgraduate nursing education

Podziękowania

Podziękowania dla Pana Piotra Antczaka Specjalisty ds. Publikacji On-line firmy ABE-IPS Sp. z o.o. za udostępnienie do testowania systemu antyplagiatowego Turnitin®.

WPROWADZENIE

Badacze zajmujący się szkolnictwem wyższym, spośród różnych nieuczciwych zachowań studentów, jako najczęstsze wymieniają plagiowanie [1-4]. Czyn ten jest uważany za jedno z najpoważniejszych występów przeciwko integralności akademickiej (*academic integrity*). Wagę tego przewinienia dobrze oddają słowa Parka: „*plagiat uderza w etos zaufania i uczciwości, które leżą u podstaw każdej działalności akademickiej*” [5]. Także w zapisach Akademickiego Kodeksu Wartości uchwalonego przez Senat Uniwersytetu Jagiellońskiego w 2003 roku, czytamy że: „*Jakiegokolwiek uchybienie zasadzie samodzielności stanowi pogwałcenie fundamentalnych reguł i idei posłannictwa nauki, musi tedy być uznane za szczególnie godną potępienia postawę etyczną członka społeczności akademickiej, zarazem też stanowiąc ciężkie naruszenie prawa*” [6]. Jednakże, samo określenie „plagiat” nie jest jednoznacznie zdefiniowane, nie jest także używane w aktach prawnych. Trudności z określeniem granic plagiatu mają nie tylko naukowcy i wykładowcy, ale także specjaliści zajmujący się *Prawem autorskim* [7]. W przypadku plagiatów studentów z reguły mamy do czynienia ze świadomym fałszywym oznaczaniem autorstwa całości bądź elementów utworów chronionych prawem autorskim. Najczęściej ma on postać przejęcia planu wyrażania, czyli formy zewnętrznej cudzego utworu (metoda cut-and-paste) [8]. Takie naruszenie autorstwa jest stosunkowo łatwe do wykrycia, dzięki zastosowaniu zautomatyzowanych technik komputerowych przeznaczonych do kontroli prac pisemnych samodzielnie przygotowywanych przez studentów [9].

W dniu 5 września 2014 roku została ogłoszona nowelizacja ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*, w której w art.167 a.4. wprowadzono zapis, że „*uczelnia jest obowiązana do sprawdzania pisemnych prac dyplomowych przed egzaminem dyplomowym z wykorzystaniem programów antyplagiatowych współpracujących z ogólnopolskim repozytorium pisemnych prac dyplomowych*” [10]. Powyższe przepisy mają wymusić na władzach uczelni postępowanie, które będzie w większym niż dotychczas stopniu zapobiegać nadużyciom związanym z łamaniem przepisów *Prawa autorskiego*.

Warszawski Uniwersytet Medyczny (WUM) od kilku lat korzysta z elektronicznego systemu antyplagiatowego. Zgodnie z procedurą określoną Zarządzeniem Rektora (nr 11/2009), wszystkie prace dyplomowe (licencjackie, magisterskie i doktorskie) studentów WUM podlegają ocenie pod kątem możliwych nieuprawnionych zapożyczeń treści pochodzących z różnych źródeł. Jednakże dotychczas uczelnia nie oferowała nauczycielom akademickim moż-

liwości sprawdzania prac zaliczeniowych przygotowywanych przez studentów samodzielnie poza godzinami zajęć w uczelni. Brak takiej oceny może skłaniać część studentów do nieuczciwych zachowań, których celem jest uzyskanie zaliczenia na podstawie pracy będącej częściowym lub całkowitym plagiatem.

W roku akademickim 2013/2014 dla studentów studiów II stopnia na kierunku Pielęgniarstwo przeprowadzono trzeci rok z rzędu zajęcia z przedmiotu „*Kształcenie w zakresie Prawa w ochronie zdrowia*” z użyciem kursu e-learningowego. Wielomodułowy e-kurs umieszczony był na bezpłatnej platformie Moodle™ (*Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment*¹), która służy do wspomagania nauczania na odległość (LCMS, *Learning Content Management System*). Jeden z 7 modułów tematycznych dotyczył *Praw pacjenta* i przewidziano dla niego zaliczenie w postaci pracy pisemnej. Esej miał stanowić formę podzielenia się doświadczeniami zawodowymi studentów w zakresie przestrzegania praw pacjenta w ich miejscu pracy. Prawa pacjenta odzwierciedlają obowiązki pracowników ochrony zdrowia, w tym pielęgniarek wobec pacjentów. Respektowanie tych praw jest warunkiem poprawnego wykonywania zawodu, a ich naruszenie przesłanką odpowiedzialności – zarówno prawnej, jak i zawodowej.

Ze względu na fakt, że znajomość i poszanowanie praw pacjenta przez personel medyczny w prosty sposób przekłada się na jakość świadczeń zdrowotnych, to zasadna jest ocena stopnia przygotowania studentów z tego zakresu. Jednakże, podobnie jak w przypadku kształcenia z innych obszarów wiedzy i umiejętności, także przy tej ocenie może dochodzić do oszustw i nadużyć ze strony studentów. Szczególnie, że jak podaje McCabe w badaniu dotyczącym nieetycznych zachowań, nie zaobserwowano istotnych różnic między studentami Pielęgniarstwa a studentami innych kierunków studiów [11].

CEL PRACY

Celem pracy jest porównawcza analiza antyplagiatowa esejów przygotowanych w ramach zaliczenia tematu *Prawa pacjenta* przez studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych drugiego stopnia na kierunku Pielęgniarstwo uczących się w WUM.

1. Strona Moodle™ Zakładu Dydaktyki i Efektów Kształcenia, Wydziału Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, <http://www.nzd.moodle.wum.edu.pl>, dostęp: 4 stycznia 2015.

MATERIAŁ I METODY

Do analizy antyplagiatowej wykorzystano łącznie 178 pisemnych prac typu esej przygotowanych przez studentów kierunku Pielęgniarstwo studiów stacjonarnych (grupa ST, n = 111) i niestacjonarnych (grupa NST, n = 67) drugiego stopnia w WUM.

Do oceny samodzielności przygotowania prac pisemnych wykorzystano narzędzia systemu antyplagiatowego Turnitin®, który umożliwia analizę tekstów i wykrywanie przypadków nieuprawnionego kopiowania fragmentów z różnych źródeł. Każda praca była porównywana z bazą danych treści akademickich, na które składały się: zasoby Internetu, publikacje naukowe (artykuły, książki, monografie i podręczniki) oraz prace studenckie [12]. Dla każdej z analizowanych prac wygenerowano indywidualny raport z zaznaczeniem fragmentów skopiowanych przez studenta wraz z podaniem źródła oryginalnych treści. Raport podobieństwa określa także trzy wskaźniki ilościowe: ogólny (OWP), internetowy (IWP) oraz krzyżowy wskaźnik podobieństwa (KWP). Uzyskane z raportów dane służyły do oszacowania stopnia podobieństwa między poszczególnymi pracami w analizie krzyżowej [12]. Wskaźniki IWP oraz KWP były szczegółowo analizowane tylko dla przypadków, dla których przekraczana była wartość 5% podobieństwa.

Do analizy porównawczej grup studentów ST i NST wykorzystano test jednorodności wariancji Levene'a oraz nieparametryczny test U Manna-Whitney'a. Analizie porównawczej poddano wartości wskaźników OWP, IWP i KWP. Natomiast w celu określenia, który rodzaj treści jest źródłem nieuprawnionego kopiowania, oszacowano wartość współczynnika korelacji r-Pearsona dla par wskaźników OWP-IWP oraz OWP-KWP. Skłonność studenta do kompilowania treści pochodzących z różnych źródeł oceniono w analizie interkorelacji dla pary IWP-KWP.

Do obliczeń wykorzystano pakiet statystyczny STATISTICA wersja 10.0 (StatSoft, Inc.) zgodnie z licencją WUM. Dla wszystkich analiz jako domyślny (*a priori*) poziom istotności przyjęto $\alpha = 0,05$.

WYNIKI

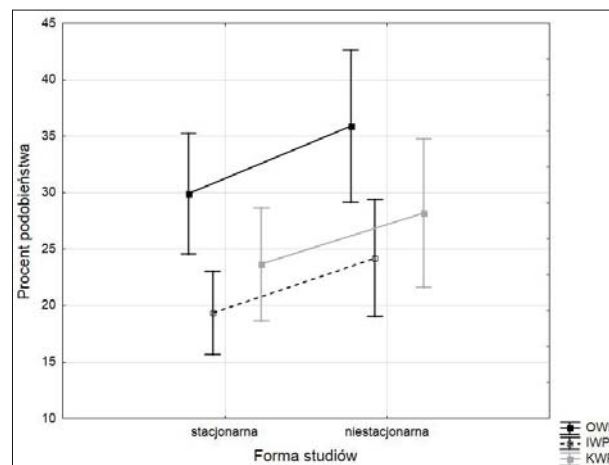
Średnia OWP dla wszystkich analizowanych prac wyniosła $32,2 \pm 28,25\%$ przy medianie równej 22,5%. Stopień zróżnicowania tego wskaźnika dla obu badanych grup był duży, co odzwierciedla wysoka wartość współczynnika zmienności – 87,8%. Z analizy raportów podobieństwa wynika, że 9 spośród badanych prac wykazało ponad 90% OWP, natomiast 48 prac miało OWP poniżej 10%.

Średnia wartość IWP kształtowała się na poziomie $21,2 \pm 20,33\%$ przy medianie wynoszącej 15,5 i wysokim współczynnikiem zmienności 96,0%. Ocena stopnia zróżnicowania wyników za pomocą testu Grubbsa, wskazuje na obecność pojedynczych przypadków odstających od średniej wartości IWP (statystyka Grubbsa = 3,877; $p = 0,01$).

Analiza krzyżowa między treścią prac wszystkich badanych studentów wykazała, że średnia wartość KWP

wyniosła $25,4 \pm 26,70\%$ (mediana 14,0%; zmienność 105,2%). Szczegółowa ocena raportów podobieństwa pod kątem zgodności krzyżowej pozwoliła na zidentyfikowanie 9 prac o podobieństwie większym niż 80%, z czego 2 dokumenty wykazały $\approx 99\%$.

Dla wszystkich analizowanych parametrów podobieństwa zaobserwowano wyższe wartości w grupie NST w porównaniu z grupą ST (Ryc. 1). Dla oceny stopnia podobieństwa treści prac studenckich z tekstami pochodzącymi ze źródeł internetowych, wykazano istotnie statystycznie wyższe wartości w grupie NST, niż w grupie studentów ST (średnie wartości IWP odpowiednio 24,2 vs 19,3%; test U Manna-Whitney'a = 3023,5, $p = 0,04$). W ocenie stopnia zróżnicowania parametrów podobieństwa nie wykazano istotnych statystycznie różnic wariancji w obu porównywanych grupach studentów (test Levene'a, $p > 0,05$). Szczegółowe wyniki analizy porównawczej zamieszczono w tabeli 1.

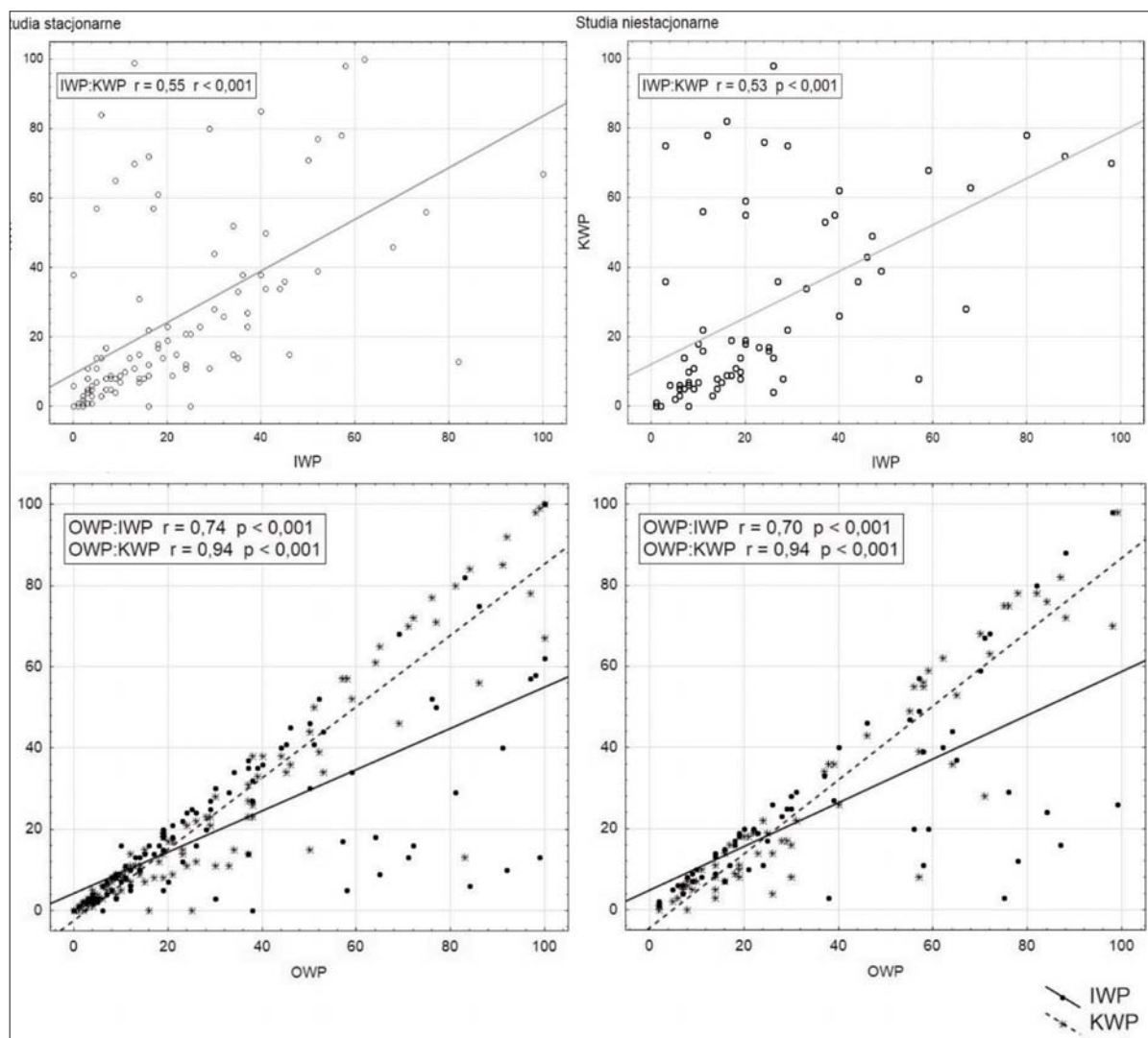
■ Ryc. 1. Porównanie wartości średnich trzech parametrów podobieństwa (OWP), internetowego (IWP) i krzyżowego (KWP) współczynnika podobieństwa dla dwóch grup studentów kierunku Pielęgniarstwa (kwadraty oznaczają wartości średnie, a wąsy 95% przedziały ufności)

■ Tab. 1. Porównanie parametrów podobieństwa dla prac zaliczeniowych przygotowanych przez dwie grupy studentów kierunku Pielęgniarstwa WUM

Parametr	Forma studiów	Średnia	Mediana	p*	Odchylenie standardowe	p**
OWP	stacjonarna	29,9%	19,0%	0,067	28,448%	0,726
	niestacjonarna	35,9%	26,0%		27,734%	
IWP	stacjonarna	19,3%	13,0%	0,037	19,580%	0,740
	niestacjonarna	24,2%	19,0%		21,311%	
KWP	stacjonarna	23,7%	12,0%	0,175	26,580%	0,373
	niestacjonarna	28,2%	17,0%		26,866%	

* nieparametryczny test U Manna-Whitney'a, ** test jednorodności wariancji Levene'a
OWP – ogólny wskaźnik podobieństwa, IWP – internetowy wskaźnik podobieństwa; KWP – krzyżowy wskaźnik podobieństwa

Szacując udział poszczególnych źródeł, z których studenci kopiowali teksty wykazano, że dominujący wpływ na ogólne podobieństwo pracy ma zgodność z treściami pochodzącymi z bazy macierzystej. Miarą tego wpływu jest silna zależność między wartością OWP a KWP, którą oszacowano za pomocą współczynnika korelacji linio-

Ryc. 2. Wykresy rozrzutu dla oceny korelacji między wartością parametru OWP (Ogólny Wskaźnik Podobieństwa) a IWP (Internetowy Wskaźnik Podobieństwa) i KWP (Krzyżowy Wskaźnik Podobieństwa) w dwóch grupach studentów kierunku Pielęgniarstwa

wej r-Pearsona. Dla obu badanych grup studentów siła tej korelacji była jednakowa ($r = 0,94$; $p < 0,001$). Pozytywną korelację zaobserwowano także w przypadku pary OWP–IWP, ale siła tej zależności była wyraźnie niższa ($r = 0,74$ dla grupy ST i $0,70$ dla grupy NST; $p < 0,001$). Także w przypadku interkorelacji między KWP–IWP stwierdzono związek między podobieństwem treści pracy studenta pochodzącej ze źródeł internetowych, a stopniem kopiowania przez tego studenta tekstów innych studentów ($r = 0,55$ dla grupy ST i $0,53$ dla grupy NST; $p < 0,001$). Szczegółowe wyniki analizy korelacji przedstawiono na wykresach rozrzutu (Ryc. 2).

DYSKUSJA

W dostępnej światowej literaturze dotyczącej problematyki plagiatu studenckiego dominują trzy nurty badawcze [2]. Pierwszy z nich oparty jest na analizie wyników pozyskiwanych z anonimowych ankiet, których celem jest wyjaśnienie przyczyn plagiatowania na podstawie sondowania postaw studentów wobec nieuczciwości akademickiej. Prace te bazują na zgłaszaniu aktów nieuczciwości takich jak plagiat przez samych studentów [13]. Drugi

nurt badawczy dotyczy oceny prac studentów pod kątem występowania nieuprawnionych zapożyczeń w celu zidentyfikowania potencjalnych plagiatów. Dane takie mogą być uzupełniane o analizę jakościową w oparciu o indywidualne wywiady przeprowadzone z „podejrzanyimi” studentami [14]. Natomiast w trzecim modelu badawczym, analizie podaje się skuteczność różnych metod przeciwdziałania nieuczciwym praktykom, np. poprzez ocenę wpływu użycia oprogramowania antyplagiatowego na zachowania studentów [15,16].

Badanie zjawiska nadużyć w zakresie integralności akademickiej, w tym plagiatu, w kształceniu pielęgniarskim odnajdujemy w kilku pracach pochodzących ze Stanów Zjednoczonych [11, 17, 18] oraz pojedyncze z Kanady [19], Wielkiej Brytanii [20] oraz Korei Południowej [13]. Tak jak w przypadku innych nieetycznych zachowań, określenie rzeczywistej częstości występowania plagiatów w szkolnictwie wyższym jest trudne. Według obserwacji McCabe 58% amerykańskich i kanadyjskich studentów pielęgniarstwa dopuszcza się różnego rodzaju nieuczciwości [11], a w południowokoreańskich wydziałach kształcenia pielęgniarek do plagiatowania przynajmniej w badaniach ankietowych aż 78% studentów [13]. Z omawianych

w prezentowej publikacji wynikach analiz antyplagiatowych prac studentów Pielęgniarstwa wynika, że przy zakładanym progu dla OWP równym 20%, teksty podejrzan o plagiat stanowiły aż 52% wszystkich badanych prac zaliczeniowych (średnia wartość OWP dla ST i NST wyniosła odpowiednio 29,9 vs 35,9%). Tak duża liczba tekstów z nieuprawnionymi zapożyczeniami świadczy o poważnym naruszeniu standardów akademickich. Fakt ten jest niepokojący, ponieważ w przypadku występowania nieetycznych występów w trakcie studiów, istnieje duża szansa na podobne zachowania w późniejszej praktyce zawodowej [21]. Jak podaje Tippit i wsp., uczelnie które w niedostatecznym stopniu przestrzegają zasad integralności akademickiej ponoszą część odpowiedzialności za nieetyczne zachowania kliniczne swoich absolwentów nawet, jeśli są one tylko pośrednio związane z oszustwami, których student dopuścił się podczas studiów [22].

Rosnąca rola Internetu jako źródła informacji przyczyniła się do łatwiejszego kopiowania treści (metoda *cut-and-paste*), ale z drugiej strony dał nowe możliwości w zakresie kontroli prac pisemnych samodzielnie przygotowywanych przez studentów [9]. Wyniki oceny porównawczej pokazują, że sposób w jaki studenci wykorzystują cudze utwory w celu nieuprawnionego zapożyczenia jest bardzo podobny w dwóch różnych grupach studentów, co wskazuje na duży stopień utrwalenia złych nawyków wśród studiujących. Jedynie w przypadku parametru IWP wykazano istotne statystycznie wyższe wartości w grupie studentów NST niż ST (średnia wartość IWP dla ST i NST wyniosła odpowiednio 19,3 vs 24,2%). Park i wsp. w swoim badaniu zaobserwowali, że dominującym źródłem plagiatowanych tekstów są prace rówieśników (21,6%) oraz zasoby Internetu (21,3%), a znacznie rzadziej publikacje naukowe oraz książki/podręczniki (8,5%) [13]. Zaobserwowany wysoki odsetek zapożyczeń pochodzących ze źródeł internetowych może być częściowo związany z niedostateczną wiedzą dotyczącą Prawa autorskiego oraz znajomością reguł rządzących poprawnym cytowaniem. Jak podaje Ha, aż 43% przebadanych studentów nie jest świadoma faktu, że kopiowanie tekstów znalezionych w zasobach internetowych jest naganne, a 44% popełnia plagiat nieświadomie, nie znając zasad prawidłowego cytowania tekstów naukowych [23].

Dobre przygotowanie studentów do pracy z tekstem może być jednym z ważniejszych czynników sprzyjających zmniejszeniu liczby plagiatów. Wynika to z faktu, że różne nieprawidłowości związane z przygotowaniem pracy zaliczeniowej mają swoje źródło w braku podstawowej wiedzy i umiejętności w zakresie samodzielnego pisania testów [2]. Do najczęstszych błędów popełnianych przez studentów można zaliczyć: (a) parafrazowanie cudzego tekstu, bez uwzględnienia odwołania do źródła, (b) niepoprawne przypisanie odnośnika bibliograficznego, (c) przepisanie gotowego tekstu „słowo w słowo” bez zaznaczenia cytowania, (d) czerpanie pomysłu na pracę używając gotowych tekstów z Internetu. Z badań jakościowych wynika, że popełnienie nieumyślnego plagiatu jest związane z przeświadczeniem, że zmiana jednego lub kilku słów w zdaniu jest dozwolone i akceptowane. Ponadto, studenci uważają, że wykładowca oczekuje od nich przedstawienia jedynie

czystych faktów, których „nie da się przedstawić własnymi słowami” [2]. Takie obserwacje świadczą o konieczności wprowadzenia programów szkoleniowych w zakresie dobrych praktyk akademickich, które powinny być częścią podstawowego kształcenia dla nowoprzyjętych studentów.

Analiza korelacyjna dostarcza dowodów na istnienie związku między nieuprawnionym kopiowaniem ze źródeł internetowych z równoczesnym zapożyczeniem treści z prac rówieśników (współczynnik korelacji r -Pearsona dla ST i NST wyniosła odpowiednio 0,55 i 0,53). Ponadto, analiza tekstów wskazuje, że udział powtórzeń dotyczących fragmentów pochodzących ze źródeł internetowych (IWP) w całkowitym odsetku podobieństwa (OWP) jest mniejszy, niż w przypadku wzajemnego zapożyczenia treści między studentami (średnia wartość KWP dla ST i NST wyniosła odpowiednio 23,7 vs 28,2%). Wysoka wartość KWP świadczy o dużym stopniu przyzwalania przez część studentów na świadome udostępnianie swoich prac zaliczeniowych koleżankom i kolegom. Wyniki te nawiązują do danych opublikowane przez Park i wsp., które wskazują, że 21% spośród przebadanych studentów Pielęgniarstwa przyznaje się, że więcej niż raz udostępniło swój tekst innemu studentowi wiedząc, że będzie on służył do nieuczciwego uzyskania zaliczenia [13].

Duży udział w badanej grupie prac o wysokim współczynniku podobieństwa (OWP \approx 30%) jest bardzo złym sygnałem dla środowiska akademickiego i wymaga pilnego podjęcia stosownych działań naprawczych. Należy przedsięwziąć kroki zmierzające do poprawy jakości ocenianych prac studenckich. Jak wskazują analizy predykcyjne, duże ryzyko wystąpienia nieuczciwych praktyk związanych z plagiatowaniem, występuje w przypadku, gdy studenci nie otrzymują jasnego przekazu, co do groźących im konsekwencji za takie nieetyczne zachowania [13]. Ponadto, blisko dwukrotnie większe jest prawdopodobieństwo nadużyć ze strony studenta, który dokonywał oszustw w szkole średniej oraz w początkowym okresie studiów [13]. Z drugiej strony, mniejsze ryzyko wystąpienia plagiatorstwa zaobserwowano w sytuacji, kiedy to środowisko akademickie otwarcie potępiało tego typu zachowania stosując rygorystyczne procedury antyplagiatowe [13]. Wydaje się także, że duży wpływ na zmniejszenie liczby plagiatów może mieć prowadzenie dobrej edukacji w zakresie *Prawa autorskiego* [23]. Brown i Howell podkreślają, że jasne określenie przez daną instytucję akademicką, co jest rozumiane pod pojęciem „plagiat”, potencjalnie wpływa na zmniejszenie liczby prac nieoryginalnych w takiej uczelni [24].

Bennet systematyzując wieloczynnikowy charakter zjawiska plagiatowania, grupuje potencjalne jego źródła w trzy kategorie: osobowość, postawa i status społeczny [25]. Niektóre spośród tych czynników są modyfikowalne poprzez wprowadzenie różnych działań zapobiegawczych i kształtujących. Zaliczyć do nich można: (a) włączenie tematyki *Prawa autorskiego* do programów kształcenia; (b) zastosowanie systemów kontroli wszystkich prac studenckich; (c) jasne komunikowanie studentom przez władze uczelni swojego stanowiska wobec nieuczciwych praktyk akademickich szczególnie w zakresie polityki antyplagiatowej. Powyższe działania powinny zapewnić

sprawiedliwe warunki kształcenia dla wszystkich studiujących. Ponadto, taka postawa społeczności akademickiej pozwala brać pełną odpowiedzialność za dobre przygotowanie zawodowe przyszłych pielęgniarek i pielęgniarzy.

WNIOSKI

Przedstawione w niniejszej pracy wyniki analiz pozwalają na zaproponowanie kilku rekomendacji podnoszących jakość pisemnych prac zaliczeniowych:

- jasne określenie w regulaminie zaliczenia przedmiotu konsekwencji złamania przepisów Prawa autorskiego;
- wprowadzenie kontroli antyplagiatowej wszystkich tekstów przygotowywanych samodzielnie przez studentów;
- udostępnianie studentom raportów podobieństwa tak, aby mogły one pełnić rolę informacyjno-edukacyjną;
- przygotowanie dla studentów krótkiego przewodnika (np. w formie e-learningowej) dotyczącego podstawowych zasad dobrej praktyki pisania prac, w tym reguł poprawnego cytowania.

PIŚMIENNICTWO

1. Ercegovic Z, Richardson JV. Academic dishonesty, plagiarism included, in the digital age: A literature review. *Coll Res Libr*. 2004;65 (4): 301-18.
2. Ellery K. Undergraduate plagiarism: a pedagogical perspective. *Assess Eval High Educ*. 2008;33 (5): 507-16.
3. Selwyn N. 'Not necessarily a bad thing...': a study of online plagiarism amongst undergraduate students. *Assess Eval High Educ*. 2008;33 (5): 465-79.
4. Kiehl EM. Using an ethical decision-making model to determine consequences for student plagiarism. *J Nurs Educ*. 2006;45 (6): 199-203.
5. Park C. Rebels without a clause: towards an institutional framework for dealing with plagiarism by students. *J Futh High Educ*. 2004;28 (3): 291-306.
6. Uchwała Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego. Akademicki Kodeks Wartości. 2003.
7. Perfect TJ, Field I, Jones R. Source credibility and idea improvement have independent effects on unconscious plagiarism errors in recall and generate-new tasks. *J Exp Psychol Learn Mem Cogn*. 2009;35 (1): 267.
8. Barta J, Markiewicz R. Autorskoprawne problemy prac magisterskich i doktorskich. [w:] Wosik E, red. Raport o zasadach poszanowania autorstwa w pracach dyplomowych oraz doktorskich w instytucjach akademickich i naukowych. Warszawa: Fundacja Rektorów Polskich; 2005:7-17.
9. Lyon C, Barrett R, Malcolm J. Plagiarism is easy, but also easy to detect. *Ann Arbor, MI: Scholarly Publishing Office, University of Michigan Library*; 2006.
10. Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2014 poz. 1198).
11. McCabe DL. Academic dishonesty in nursing schools: an empirical investigation. *J Nurs Educ*. 2009;48 (11): 614-23.
12. <http://turnitin.com/pl/features/originalitycheck>, dostęp 4 styczeń 2015.
13. Park EJ, Park S, Jang IS. Academic cheating among nursing students. *Nurse Educ Today*. 2013;33 (4): 346-52.
14. Culwin F. An active introduction to academic misconduct and the measured demographics of misconduct. *Assess Eval High Educ*. 2006;31 (2): 167-82.
15. Youmans RJ. Does the adoption of plagiarism-detection software in higher education reduce plagiarism? *Stud High Educ*. 2011;36 (7): 749-61.
16. Dahl S. Turnitin®: The student perspective on using plagiarism detection software. *Act Lear High Edu*. 2007;8 (2): 173-91.
17. McCabe DL, Trevino LK. Individual and contextual influences on academic dishonesty: A multicampus investigation. *Res High Educ*. 1997;38 (3): 379-96.
18. McCabe DL, Trevino LK, Butterfield KD. Cheating in Academic Institutions: A Decade of Research. *Ethics Behav*. 2001;11 (3): 219-32.
19. Wideman MA. Caring, sharing, coping and control: Academic dishonesty and the nursing student: University of Toronto; 2009.
20. Kirkland KD. Academic honesty: Is what students believe different from what they do? : Bowling Green State University; 2009.
21. Harper MG. High tech cheating. *Nurse Educ Pract*. 2006;6 (6): 364-71.
22. Tippitt MP, Ard N, Kline JR, et al. Creating environments that foster academic integrity. *Nurs Educ Perspect*. 2009;30 (4): 239-44.
23. Ha B. Wissenschaft der Forschung und Kommunikation und die Ausbildung der Studiumsethik. *Ratio et Oratio*. 2009;2 (1): 7-33.
24. Brown VJ, Howell ME. The efficacy of policy statements on plagiarism: do they change students' views? *Res High Educ*. 2001;42 (1): 103-18.
25. Bennett R. Factors associated with student plagiarism in a post-1992 university. *Assess Eval High Educ*. 2005;30 (2): 137-62.

Praca przyjęta do druku: 04.01.2015

Praca zaakceptowana do druku: 25.02.2015